

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 16 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Antano Simišio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Vinco Versecko, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „NEG Recycling“ kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. sausio 27 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „NEG Recycling“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centrui dėl turto išreikalavimo iš svetimo neteisėto valdymo ar turto vertės atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sutarčių aiškinimą, ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimo pareigą ir įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė: 1) išreikalauti iš svetimo neteisėto atsakovės valdymo ieškovei nuosavybės teise priklausančią turtą, kurio vertė 18 309,22 Eur: suvirinimo kaukę „LCD Expert 9/13 G GYS“ 59 Eur vertės; „AZO Ad blue“ rankinį rotacinį siurbį 95,29 Eur vertės; stalą 124,78 Eur vertės; galvučių rinkinį $\frac{1}{2}$ 29 d. PROXXON 63 Eur vertės; galvučių rinkinį $\frac{1}{4} + \frac{1}{2}$ HEX PROXXON 40,99 Eur vertės; galvutę 36 mm $\frac{1}{2}$ PROXXON 5,51 Eur vertės; kombinuotų raktų rinkinį 6–32 mm PROXXON 71,98 Eur vertės; kombinuotą raktą 34 mm PROXXON 15 Eur vertės; kombinuotą raktą 36 mm PROXXON 15 Eur vertės; kombinuotą raktą 41 mm PROXXON 20 Eur vertės; laužtuvą 600 mm RENNSTEIG (du vienetus) 24,41 Eur vertės; dėžę įrankiams „23800 PARAT“ 33,88 Eur vertės; kirpimo replę „CoBolt KNIPEX“ 32 Eur vertės; vamzdines replę „Cobra KNIPEX 25Ø (du vienetus) 40 Eur vertės; elektrinį siurbį 1100 W, maks 240 l/min (250093), (du vienetus) 232,1 Eur vertės; alkotesterį „Alcoblow MK2 (002)“ 412,5 Eur vertės; vandens siurbį „AP50B.50.08.A1.3.V (021)“ 541,8 Eur vertės; vejpajovę „LB 155S (024)“ 410 Eur vertės; elektrinį pjūklą „Makita C3541A“ 109,99 Eur vertės; kirvį „FISKARSX21“ 62,42 Eur vertės; metalinį kanistrą degalams 20 L (tris vienetus) 54,03 Eur vertės; kampinį šlifuoکلį „DWT WS08-125T“ 45 Eur vertės; elektrinį galastuvą „HERVIN TOOLS BG-150 42,7 Eur vertės; mobiliojo ryšio stiprintuvą 402,84 Eur vertės; priešgaisrinę žarną „PYROTEX C52 60 BAR“ (tris vienetus) 181,5 Eur vertės; tepalinę su tepalu (230013) (septynis vienetus) 200,65 Eur vertės; žaliavos perpylimo transporterį (022) 7441,5 Eur vertės; žaliavos perpylimo transporterį (023) 7441,5 Eur vertės; mikrobangų krosnelę „SMW3817 SENCOR 700 W 89,85 Eur vertės; 2) nesant galimybės išreikalauti iš svetimo neteisėto atsakovės valdymo ieškovei nuosavybės teise priklausančią turtą, priteisti šio turto vertę (18 309,22 Eur) pinigais; 3) priteisti iš atsakovės ieškovei 6 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos (išreikalauto turto arba jo piniginio ekvivalento vertės) nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
3. Ieškovė nurodė, kad šalis 2013 m. spalio 9 d. sudarė Marijampolės regiono komunalinių atliekų mechaninio biologinio apdorojimo įrenginių projekto, statybos ir eksploatacijos sutartį Nr. 2013/4-41 (toliau – Sutartis), pagal kurią ieškovė įsipareigojo pastatyti ir eksploatuoti Marijampolės regiono komunalinių atliekų mechaninio biologinio apdorojimo (toliau – MBA) įrenginius, o atsakovė – už tai sumokėti ieškovei sutartyje nurodytą kainą. 2018 m. kovo 13 d. atsakovė vienašališkai nutraukė sutartį, dėl jos nutraukimo iki šiol tarp šalių vyksta teisminiai ginčai.
4. Ieškovė teigė, kad nutraukusi sutartį atsakovė vienašališkai perėmė MBA įrenginių kontrolę, o kartu be pagrindo perėmė ieškovės turtą, esantį MBA įrenginių teritorijoje. Ieškovė neturi galimybės be atsakovės žinios patekti į šią teritoriją, ne kartą raštu kreipėsi į atsakovę, prašydama grąžinti jai priklausančius daiktus arba iš jos įsigyti (išpirkti) pas atsakovę likusį turtą. Iš pradžių atsakovė sutiko su ieškovės pasiūlymu įsigyti ieškovei priklausančią turtą, tačiau vėliau pakeitė savo poziciją ir pasiūlė ieškovei, suderinus laiką, atvykti pasiimti savo turtą iš MBA įrenginių teritorijos. Dalį turto ieškovė 2018 m. liepos 19 d. pasiėmė, o likusią turto dalį buvo sutarta pasiimti vėliau. 2018 m. rugpjūčio 23 d. atsakovė leido pasiimti ieškovei dalį likusio turto, tačiau iki šiol nesudaro sąlygų ieškovei pasiimti ieškinyje nurodyto turto bei vengia bendrauti šiuo klausimu.

II. Pimosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Marijampolės apylinkės teismas 2019 m. birželio 25 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies, nusprendė išreikalauti iš atsakovės svetimo neteisėto valdymo ieškovei nuosavybės teise priklausančią turtą: alkotesterį „Alcoblow MK2 (002)“ 412,5 Eur vertės, mobiliojo ryšio stiprintuvą 402,84 Eur vertės ir mikrobangų krosnelę „SMW3817 SENCOR 700 W 89,85 Eur vertės, kitus ieškinyje reikalavimus atmetė.
6. Teismas nustatė, kad šalis 2013 m. spalio 9 d. sudarė Sutartį, pagal kurią ieškovė įsipareigojo suprojektuoti, pastatyti ir įrengti komunalinių atliekų MBA įrenginius ir juos tinkamai eksploatuoti dešimt metų. MBA įrenginiai pradėti eksploatuoti 2016 m. kovo 31 d. Sutartis su ieškove vienašališkai nutraukta nuo 2018 m. kovo 13 d. Dėl šios sutarties nutraukimo tarp šalių vyksta teisminiai

ginčai. Atsakovei nutraukus Sutartį, ieškovė aktyviais veiksmais siekė susigrąžinti sau nuosavybės teisę priklausantį turtą, kuris liko atsakovės perimtoje MBA įrenginių teritorijoje.

7. Teismas nusprendė, kad ieškovės reikalavimas išreikalauti iš atsakovės septynis vienetus tepalinių su tepalu yra nepagrįstas, kadangi iš ieškovės pateiktų į bylą buhalterinių dokumentų (PVM sąskaita faktūra DAMA-03219 ir 2017 m. gegužės 29 d. Turto atidavimo naudoti aktas Nr. 1705046) matyti, jog tepalinės su tepalu (230013) (7 vnt.) įsigytos 2017 m. birželio 28 d., o atiduotos naudoti 2017 m. gegužės 29 d., t. y. jos įsigytos visu mėnesiu vėliau, negu buvo atiduotos naudoti. Teismo vertinimu, ši aplinkybė kelia abejonių dėl šio turto priklausomybės. Be to, ieškovei nutraukus veiklą MBA įrenginių teritorijoje nuo 2017 m. spalio mėnesio, įrenginius reikėjo prižiūrėti, juos profilaktiškai sutepti, todėl tikėtina, kad tepalinės su tepalu nuo 2017 m. pabaigos iki ginčo išsprendimo buvo sunaudotos, jos buvo įmontuotos į įrenginius. Šią aplinkybę patvirtino ieškovės darbuotojas P. Y..
8. Teismas nusprendė, kad ieškovė neįrodė, jog, 2018 m. kovo 13 d. atsakovei perėmus MBA įrenginių teritoriją, tuo metu joje buvo šie ieškovei priklausantys daiktai: suvirinimo kaukė „LCD Expert 9/13 G GYS“, „AZO Ad blue“ rankinis rotacinis siurblys, galvučių rinkinys $\frac{1}{2}$ 29 d. PROXXON galvučių rinkinys $\frac{1}{4} + \frac{1}{2}$ HEX PROXXON, galvutė 36 mm $\frac{1}{2}$ PROXXON, kombinuotų raktų rinkinys 6–32 mm PROXXON, kombinuotas raktas 34 mm PROXXON, kombinuotas raktas 36 mm PROXXON, kombinuotas raktas 41 mm PROXXON, laužtuvai 600 mm RENNSTEIG (du vienetai) dėžė įrankiams „23800 PARAT“, kirpimo replės „CoBolt KNIPEX“, vamzdinės replės „Cobra KNIPEX 250“ (du vienetai), vejpapjovė „LB 155S (024)“, elektrinis pjūklas „Makita C3541A“, kirvis „FISKARS X21“, metaliniai kanistrai degalams 20 L (trys vienetai), kampinis šlifuoכלis „DWT WS08-125T“, elektrinis galąstuvas „HERVIN TOOLS BG-150“. Teismas pažymėjo, kad, 2018 m. kovo 13 d. antstolei S. Ž. atliekant faktinių aplinkybių konstatavimą, taip pat nebuvo užfiksuota, jog MBA įrenginių teritorijoje būtų buvę šie ieškovės daiktai. Teismas, įvertinęs byloje surinktus įrodymus, padarė išvadą, kad labiau tikėtina, jog atsakovė šių ieškovei priklausančių daiktų neužvaldė, jų natūra nėra ir nebuvo tuo laikotarpiu, kai atsakovė 2018 m. kovo 13 d. perėmė objektą savo žinion. Teismas padarė išvadą, kad ieškinio dalis dėl šių daiktų atmetina ieškovei neįrodžius vindikacinio ieškinio sąlygų, t. y. neįrodžius, jog daiktą valdo atsakovė, daiktą atsakovė valdo neteisėtai ir kad daiktas yra natūra.
9. Teismas pažymėjo, kad atsakovė pripažįsta, jog jos žinioje yra 2 vnt. elektrinių siurblių 1100 W, maks 240 l/min (250093), vandens siurblys „AP50B.50.08.A1.3.V (021)“, mobiliojo ryšio stiprintuvas, 3 vnt. priešgaisrinių žarnų „PYROTEX C52 60 BAR“, 7 vnt. tepalinių su tepalu (230013), žaliavos perpilimo transporteris (022) ir žaliavos perpilimo transporteris (023), tačiau atsakovė atsisako šiuos daiktus grąžinti ieškovei, nes, anot atsakovės, jie įrengti modernizuojant įrenginius ir todėl turi būti perduoti atsakovės nuosavybėn pagal 2013 m. spalio 9 d. Sutarties priedo 20.5 punktą. Ieškovė pripažino, kad žaliavos perpilimo transporteris (022) ir žaliavos perpilimo transporteris (023) buvo įrengti gamybos procese jau po to, kai 2016 m. kovo 31 d. MBA įrenginiai buvo pradėti eksploatuoti, siekiant sumažinti išlaidas ir padidinti pelną, buvo įdiegta naujausios technologijos įranga. Šalys pripažino, kad elektriniai siurbLIAI ir vandens siurblys bei priešgaisrinės žarnos buvo naudojami, siekiant išsiurbti vandenį, susikaupusį gamybos procese. Teismas, įvertinęs šalių paaiškinimus, liudytojų parodymus ir 2013 m. spalio 9 d. Sutarties priede nustatytus susitarimus, nusprendė, kad žaliavos perpilimo transporterio (022) ir žaliavos perpilimo transporterio (023) įrengimas, dviejų vienetų elektrinių siurblių 1100 W, maks 240 l/min (250093), vandens siurblio „AP50B.50.08.A1.3.V (021)“ ir trijų vienetų priešgaisrinių žarnų „PYROTEX C52 60 BAR“ sumontavimas ir naudojimas yra tiesiogiai susiję su MBA įrenginių modernizavimu, todėl šie daiktai, remiantis Sutarties priedo 20.5 punktu, turi būti neatlygintinai perduoti atsakovei kartu su įrenginiais. Dėl šių priežasčių teismas ieškovės reikalavimą išreikalauti iš atsakovės šiuos daiktus atmetė kaip nepagrįstą.
10. Teismas taip pat atmetė kaip neįrodytą reikalavimą išreikalauti iš atsakovės stalą, kadangi šis daiktas neapibrėžtas individualiais požymiais, 2018 m. liepos 19 d. antstolių atlikti faktinių aplinkybių konstatavimai ir daiktų perdavimo aktas patvirtina, kad ieškovei buvo perduotas stalas, taip pat neapibrėžtas individualiais požymiais.
11. Teismas nesutiko su atsakovės teiginiu, kad prašomas išreikalauti mobiliojo ryšio stiprintuvas yra priskirtinas prie daiktų, skirtų įrenginiams modernizuoti, todėl toks daiktas turėtų priklausyti ieškovei. Įvertinęs, kad mobiliojo ryšio stiprintuvas nedaro įtakos modernizuojant įrenginius ir nėra tiesiogiai susijęs su kokybišku ūkinės veiklos vykdymu, teismas šią ieškinio dalį tenkino.
12. Įvertinęs byloje surinktus įrodymus, susijusius su alkotesteriu „Alcoblow MK2 (002)“ ir mikrobangų krosnele „SMW3817 SENCOR 700 W“, teismas nusprendė, kad ieškinio dalis dėl šių daiktų išreikalavimo yra tenkintina.
13. Ieškovės reikalavimą priteisti prašomo išreikalauti turto vertę 18 309,22 Eur pinigais teismas atmetė, nurodydamas, kad byloje nėra įrodymų, jog suvirinimo kaukė „LCD Expert 9/13 G GYS“, „AZO Ad blue“ rankinis rotacinis siurblys, galvučių rinkinys $\frac{1}{2}$ 29 d. PROXXON, galvučių rinkinys $\frac{1}{4} + \frac{1}{2}$ HEX PROXXON, galvutė 36 mm $\frac{1}{2}$ PROXXON, kombinuotų raktų rinkinys 6–32 mm PROXXON, kombinuotas raktas 34 mm PROXXON, kombinuotas raktas 36 mm PROXXON, kombinuotas raktas 41 mm PROXXON, laužtuvai 600 mm RENNSTEIG (du vienetai), dėžė įrankiams „23800 PARAT“, kirpimo replės „CoBolt KNIPEX“, vamzdinės replės „Cobra KNIPEX 250“ (du vienetai), vejpapjovė „LB 155S (024)“, elektrinis pjūklas „Makita C3541A“, kirvis „FISKARS X21“, metaliniai kanistrai degalams 20 L (trys vienetai), kampinis šlifuoכלis „DWT WS08-125T“, elektrinis galąstuvas „HERVIN TOOLS BG-150“ buvo pas atsakovę po 2018 m. kovo 13 d. ir kad atsakovė jo neišsaugojo, jog šis turtas pražuvo dėl atsakovės kaltės. Teismas nurodė, kad atsakovės pateiktos pirkimų ataskaitos už 2018 m. balandžio 1 d. – 2018 m. gruodžio 31 d. laikotarpį tikėtina patvirtina, kad atsakovė neperėmė ieškovės įrankių ir kitų daiktų, nes pati pirko tiek naujus įvairius įrankius, tiek baldus ir kitą inventorių, būtinus veiklai perimtoje iš ieškovės MBA įrenginių teritorijoje vykdyti.
14. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2020 m. sausio 27 d. nutartimi Marijampolės apylinkės teismo 2019 m. birželio 25 d. sprendimą iš dalies pakeitė, papildomai nurodė iš atsakovės svetimo neteisėto valdymo išreikalauti ieškovei nuosavybės teisę priklausantį 124,78 Eur vertės stalą.
15. Kolegija pažymėjo, jog, pagal Sutarties priedo 5.1 punktą, operatorius (ieškovė) savo jėgomis, rizika ir sąskaita privalo pasirūpinti bet kokia papildoma įranga, mechanizmais, prietaisais, įrankiais ir kitomis priemonėmis ar daiktais, reikalingais MBA įrenginiams eksploatuoti, prižiūrėti bei kitiems jo pagal Sutartį prisiimtiems įsipareigojimams vykdyti; tokia papildoma įranga, mechanizmai, prietaisai, įrankiai ir kitos priemonės nuosavybės teise priklauso operatoriui, jie negali būti įskaičiuojami į pasiūlymo vertę ir turi būti įsigyti operatoriaus lėšomis. Pagal Sutarties priedo 20.3 punktą, pasibaigus Sutarties terminui ieškovė įsipareigojo per 10 dienų perduoti atsakovei pilnos komplektacijos įrenginius, atsižvelgdama į saugumo bei aplinkos apsaugos reikalavimus, normalų nusidėvėjimą ir vadovaudamasi Sutarties nuostatomis. Sutarties priedo 20.4 punkte nustatyta, kad šio straipsnio prasme sąvoka „pilna komplektacija“ reiškia būklę, kurioje įrenginiai buvo prižiūrimi operatoriaus, kuris veikė kaip rūpestingas ir apdairus operatorius, t. y. asmuo, kuris išnaudojo tą savo profesionalumo laipsnį, kurį pagrįstai bei įprastai išlaiko kiekvienas rūpestingas bei patyręs panašaus pobūdžio veikla užsiimantis operatorius, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, įskaitant techninius reikalavimus, ankstesnį įrenginių naudojimą, gamintojo rekomendacijas ir įrenginių vidutinį ištarnavimo laiką bei atitinkamą nusidėvėjimo lygį. Sutarties priedo 20.5 punkte nurodyta, kad visi įrenginių pagerinimai, kurie buvo atlikti modernizuojant įrenginius siekiant užtikrinti kokybišką ir atitinkantį Sutartyje nustatytus reikalavimus bei teisinius reikalavimus ūkinės veiklos vykdymą arba šalinant įrenginių avarijas, sunaikinimus, sugadinimus ar pakeičiant sunaikintus, dingusius ar pavogtus įrenginius ir (ar) jų dalis, turi būti neatlygintinai perduoti užsakovo nuosavybei kartu su įrenginiais. Operatorius įsipareigoja kartu užsakovui

perduoti ir visus dokumentus, susijusius su įrenginiais ir (ar) jų pagerinimais.

16. Kolegija nurodė, jog pirmosios instancijos teismas, vadovaudamasis šalių ir liudytojų P. Y., A. M., V. A. paaiškinimais, nustatė, kad žaliavos perpylimo transporteriai 022 ir 023, trys priešgaisrinės žarnos „PYROTEX C52 60 BAŘ, du elektriniai siurbliai 1100 W, vandens siurblys „AP50B.50.08.A1.3.V“ buvo įrengti gamybos procese po to, kai 2016 m. kovo 31 d. pagrindiniai MBA įrenginiai jau pradėti eksploatuoti. Žaliavos perpylimo transporteriai, siurbliai ir priešgaisrinės žarnos buvo naudojami tiesiogiai gamybos procese, siekiant sumažinti gamybos sąnaudas ir taip padidinti gaunamą pelną. Vertinant Sutarties 5.1, 20.3, 20.4, 20.5 punktų nuostatas sistemškai, Sutarties priedo 20.5 punkto nuostatos reiškia, kad įrenginiai, kurie buvo pagerinti siekiant modernizuoti ieškovės vykdomą ūkinę veiklą arba kurie šalinant įrenginių avarijas, sunaikinimus, sugadinimus, vagystes buvo pakeisti kitais įrenginiais (jų dalimis), turi būti neatlygintinai perduoti atsakovės nuosavybei kartu su įrenginiais. Kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas, atsisakydamas perduoti ieškovei šį turtą, tinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisykles ir pagrįstai nusprendė, kad grąžinti minėtus daiktus ieškovei nėra pagrindo nei pagal sutartį, nei pagal įstatymą.
17. Kolegija pažymėjo, jog pagal kasacinio teismo praktiką vindikacinį reikalavimą privalo įrodyti ieškovas, todėl faktinį ieškinio pagrindą sudarančių aplinkybių – kad daiktus valdo atsakovė ir kad daiktai yra natūra – įrodinėjimo našta tenka ieškovei. Kai kyla tam tikrų neaiškumų ir nėra galimybės surinkti įrodymus tokia apimtimi, kuri be menkiausios abejonės pagrįstų vienos iš ginčo šalių teiginius, reikia taikyti tikimybių teoriją ir įvertinti, kurios iš šalių pateikti įrodymai leidžia teigti, jog jos pozicija yra labiau tikėtina.
18. Kolegija laikė nepagrįstais apeliacinio skundo teiginius, kad suvirinimo kaukė „LCD Expert 9/13 G GYS“, „AZO Ad blue“ rankinis rotacinis siurblys, galvučių rinkinys $\frac{1}{2}$ 29 d. PROXXON, galvučių rinkinys $\frac{1}{4} + \frac{1}{2}$ HEX PROXXON, galvutė 36 mm $\frac{1}{2}$ PROXXON, kombinuotų raktų rinkinys 6–32 mm PROXXON, kombinuotas raktas 34 mm PROXXON, kombinuotas raktas 36 mm PROXXON, kombinuotas raktas 41 mm PROXXON, laužtuvai 600mm RENNSTEIG (du vienetai), dėžė įrankiams 23800 PARAT“, kirpimo replės „CoBolt KNIPEX“, vamzdinės replės „Cobra KNIPEX 250“ (du vienetai), vejamajovė „LB 155S (024)“, elektrinis pjūklas „Makita C3541A“, kirvis „FISKARS X21“, metaliniai kanistrai degalams 20 L (trys vienetai), kampinis šlifluoklis „DWT WS08-125T“, elektrinis galastuvas „HERVIN TOOLS BG-150 septynios tepalinės su tepalu yra pas atsakovę. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms, kad: byloje nėra įrodymų, kad šis turtas (išskyrus septynias tepalines su tepalu) buvo pas atsakovę po 2018 m. kovo 13 d. ir kad atsakovė jo neišsaugojo, šis turtas pražuvo dėl atsakovės kaltės; septynios tepalinės su tepalu buvo sunaudotos ir neišliko. Kolegija pažymėjo, jog ginčo turto perdavimas vyko etapais. Šalių susirašinėjimo medžiaga, turto perdavimo aktai ir antstolių 2018 m. liepos 19 d., 2018 m. liepos 23 d. turto perdavimo faktinių aplinkybių konstatavimo protokolai patvirtina, kad didžiąją turto dalį ieškovė atsiėmė. Turto perdavimas vyko sklandžiai, atsakovė nurodė, kurio turto nesutinka perduoti, byloje nebuvo duomenų, kad atsakovė būtų trukdžiusi perimti ieškovės turtą ar bandžiusi jį paslėpti. Ieškovės argumentai, kad šis aptariamas turtas galėjo būti laikomas sandėliuke, į kurį nei ieškovė, nei antstoliai nebuvo patekę, grindžiami prielaidomis ir subjektyvia ieškovės nuomone. Kolegija pažymėjo, jog, netgi esant tokiai situacijai, niekas ieškovei nedraudė patekti į minėtas patalpas vėliau, taip pat ir nagrinėjant bylą teisme, tačiau tokio prašymo ieškovė nepareiškė. Kolegijos vertinimu, aptariamoje situacijoje mažai tikėtina, kad, perdavusi didžiąją dalį turto, atsakovė būtų suinteresuota nusišluoti ir neperduoti santykinai nedidelės vertės turto. Kolegija nusprendė, jog priteisti aptariamą turtą natūra ar atlyginti jo vertę pinigais nėra teisinio ir faktinio pagrindo, pirmosios instancijos teismas šiuos ieškovės reikalavimus pagrįstai atmetė.
19. Kolegija sutiko su apeliacinio skundo argumentais, kad teismo sprendimas atsisakyti grąžinti ieškovei stalą grindžiamas formaliais pagrindais. Kolegija nurodė, jog faktiniai bylos duomenys patvirtina, kad analogiškai du stalai ieškovei buvo grąžinti. Atsakovės darbuotojas V. A., apklaustas 2019 m. balandžio 30 d. teismo posėdyje, patvirtino, kad stalas ieškovei nebuvo grąžintas tik todėl, kad ant jo nebuvo inventorizacinio numerio. Ieškovės su apeliaciniu skundu pateikti įrodymai patvirtina, kad aptariamas stalas yra išlikęs natūra ir yra pas atsakovę. Kolegija, vertindama įrodymų visetą, nusprendė, jog yra pagrindas daugiau tikėtinai išvadai, kad šis aptariamas stalas yra ieškovės nuosavybė. Dėl to kolegija nusprendė pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą nurodant, kad stalas grąžintinas ieškovei.
20. Ieškovės apeliacinio skundo argumentus, kad teismas nesprendė procesinių palūkanų priteisimo klausimo, kolegija laikė nepagrįstais, nes procesinės palūkanos gali būti priteistos tik pažeidus piniginę prievolę (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir [CK](#)) 6.37 straipsnio 2 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

21. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. sausio 27 d. nutarties dalį, kuria teismas atmetė ieškinio reikalavimus, ir priimti naują sprendimą – ieškinį dėl kasaciniu skundu skundžiamos dalies tenkinti bei priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 21.1. Teismai, išaiškindami, kad du elektriniai siurbliai 1100 W, maks 240 l/min (250093), vandens siurblys „AP50B.50.08.A1.3.V (021)“, trys priešgaisrinės žarnos „PYROTEX C52 60 BAŘ, du žaliavos perpylimo transporteriai (022 ir 023) yra skirti MBA įrenginiams modernizuoti, netinkamai taikė [CK](#) 6.193 straipsnį bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, atskleidžiančios šio straipsnio turinį. Nagrinėjamu atveju ginčas tarp šalių iš esmės kilo dėl Sutarties priede vartojamos sąvokos „modernizavimas“. MBA įrenginių modernizavimo sąvoka yra vartojama Sutarties priedo 20.5 punkte, pagal kurį MBA įrenginių pagerinimai, kurie buvo atlikti modernizuojant MBA įrenginius, turi būti neatlygintinai perduoti atsakovei kartu su MBA įrenginiais. Byloje subjektyviais šalių ketinimais nustatant Sutarties turinį negalima vadovautis, nes šalys nesutaria dėl Sutarties teksto prasmės. Iš Sutarties preambulėje detalizuotos MBA įrenginių sąvokos matyti, kad visi MBA įrenginiai nuo jų pastatymo, įrengimo momento priklausys atsakovei, o ieškovė juos eksploatuos Sutartyje nustatyta tvarka. MBA įrenginiai buvo pastatyti, ištestuoti ir perduoti atsakovei, o po to ieškovė pradėjo eksploatuoti MBA įrenginius ir teikti atliekų apdorojimo, tvarkymo ir šalinimo paslaugas. Ieškovė visus minėtus daiktus įsigijo savo sąskaita, pavyzdžiui, žaliavų transporterius įsigijo siekdama įrengti atliekų presavimo sistemos apėjimo liniją, kuri nebuvo nurodyta MBA įrenginių projekte ar specifikacijoje. Šie transporteriai gali būti tokiu pačiu būdu įrengti bet kurioje vietoje, taigi nėra neatskiriama funkciniu požiūriu susiję su MBA įrenginiais. Atsakovė šio turto nebuvo įtraukusi į savo ilgalaikio turto sąrašą.
- 21.2. Teismai, siekdami šios nutarties 21.1 punkte nurodytą turtą priskirti turtui, kuris skirtas MBA įrenginiams modernizuoti, turėjo aiškintis, ar jo įsigijimą šalys planavo, ar buvo nurodyta tam tikra MBA įrenginių modernizavimo strategija, ar tai yra papildoma laikina įranga, skirta MBA įrenginiams eksploatuoti. Nagrinėjamu atveju nei ieškovė, nei atsakovė nesprendė galimo modernizacijos klausimo. Šalys ieškovės veiksmus įsigyjant šį turtą laikė įprastu apsirūpinimu priemonėmis, kuris nepatenka nei į ieškovės teikiamų paslaugų kainą, nei pereina atsakovės nuosavybei. Sutarties priedo preambulėje aprašyto Sutarties įgyvendinimo modelio tikslas atskleidžia, kad tai, kas buvo įtraukta į atsakovės patvirtintą pirkimo pasiūlymą, nuosavybės teise turėjo priklausyti atsakovei, o tai, kas nebuvo įtraukta į pirkimo pasiūlymą ir buvo įsigyta ieškovės asmeninėmis lėšomis turint tikslą mažinti gamybos sąnaudas ir didinti pelno maržą, turėjo nuosavybės teise priklausyti ieškovei. Tokį Sutarties ir jos priedo įgyvendinimo modelio aiškinimą pagrindžia verslo logika, Sutarties priedo

5.1 punktas bei sąžiningumo, protingumo ir teisingumo principai ([CK 1.5 straipsnis](#)). Nagrinėjama atveju į pirkimo pasiūlymą įtrauktų objektų vertė nulėmė atitinkamą ieškovės teikiamų atliekų perdirbimo paslaugų fiksuotą kainą, todėl jeigu šalys būtų siekusios susitarti, kad šis turtas turėtų atitekti atsakovei, tai fiksuota paslaugų kaina būtų buvusi didesnė. Paslaugų teikimas pagal Sutartį buvo struktūruojamas nustatant fiksuotą paslaugų įkainį, todėl natūralu, jog atsakovė į Sutartį įtraukė sąlygą, kad ieškovė turi teisę savo rizika įsigyti įrangą, skirtą MBA įrenginiams eksploatuoti, tačiau tokios papildomos įrangos sąnaudos, vadovaujantis Sutartimi, neturėjo įtakos paslaugų įkainiui. Nepagrįsta tikėtis, jog pelno siekiantis juridinis asmuo, negalėdamas tikėtis naudos, bus suinteresuotas atlikti tokio pobūdžio investiciją. Todėl aptariama Sutarties nuostata įtvirtino, jog įsigydama papildomą įrangą ieškovė ne tik prisiima riziką, bet ir turi garantiją, kad tokia papildoma įranga liks jos nuosavybė ir po Sutarties pabaigos.

21.3 . Atsakovės elgesys po Sutarties nutraukimo taip pat rodo, kad tarp šalių buvo nusistovėjusi praktika šios nutarties 21.1 punkte nurodytą turtą priskirti ieškovės lėšomis įsigytai papildomai įrangai, o ne turtui, kuris skirtas MBA įrenginiams modernizuoti. Po Sutarties nutraukimo ieškovei pranešus apie ketinimą pasiimti savo turtą bei pasiūlius jį atsakovei išpirkti, ši pradžioje sutiko su pasiūlymu išpirkti turtą, o vėliau, nors ir nesutiko su ieškovės detaliu pasiūlymu įsigyti turtą, tačiau neneigė, kad jis priklauso ieškovei ir turi būti jai grąžintas.

21.4 . Šalims Sutartyje nepateikus sąvokos „modernizavimas“ reikšmės, teismai privalėjo vadovautis žodynuose egzistuojančiu modernizavimo sąvokos apibrėžimu, tačiau juo nesivadovavo. Pagal lietuvių kalbos ir tarptautinių žodžių žodynus žodis „modernizuoti“ reiškia daikto (objekto) pakeitimą pagal skonį, daikto atnaujinimą, bet ne naujų atskirų kilnojamųjų daiktų, kurie išsaugo individualius daikto požymius, įdiegimą ar pastatymą jau egzistuojančiuose daiktuose. Sutarties šalių interesų balanso principą atitiktų toks Sutarties priedo aiškinimas, pagal kurį modernizacija būtų laikoma planuotu susitarimu dėl MBA įrenginių atnaujinimo ar pakeitimo, bet ne atsakovės lėšomis įsigytų kilnojamųjų daiktų, kurie neparado savo individualių požymių, kaip nustatyta [CK 4.2 straipsnio](#) 5 dalyje, įdiegimu, pastatymu MBA įrenginių viduje. Aiškinant priešingai yra paneigiamas Sutarties priedo 5.1 punkto, kuris suteikia ieškovės įsigytiems papildomiems kilnojamiesiems daiktams apsaugą nuo tokių daiktų priskyrimo atsakovės nuosavybėn, praktinis pritaikomumas. Modernizavimas negali būti suprantamas kaip vienpusė nauda atsakovei. Be to, iš Sutarties priedo 20.5 punkto formuluotės matyti, jog ne bet kokia modernizacija, o tik tokia modernizacija, kuri *de facto* (faktiškai) skirta Sutarties ar teisės aktų reikalavimams įgyvendinti arba gedimams šalinti, gali būti vertinama kaip modernizacija, į kurios rezultatą atsakovė galėtų pretenduoti nuosavybės teise. MBA įrenginiai nuo jų ištestavimo, priėmimo ir paleidimo veikė be aptariamų transporterių, be to, nėra pateikta duomenų, jog, prieš ieškovei šiuos transporterius įsigyjant ir atiduodant naudoti Marijampolėje, jie buvo reikalingi tam, kad būtų buvęs užtikrintas Sutarties vykdymas ar kitų teisės aktų reikalavimų atitikimas arba gedimų šalinimas. Taigi nėra pagrindo teigti, kad minėti transporteriai ar kitas šios nutarties 21.1 punkte nurodytas turtas buvo įsigytas modernizacijos, kaip ji galėtų būti suprantama pagal Sutarties priedo 20.5 punktą, tikslais. Be to, byloje nėra duomenų, jog MBA įrenginiai būtų nudėvėti, pasenę ar neatitiktų Sutarties sąlygų.

21.5 . Sutarties priedo 20.5 punkto nuostata yra neaiški, todėl teismai turėjo vadovautis *contra proferentem* taisykle, kuri reiškia, kad neaiškios, dviprasmiškos sutarties sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios ar parengusios šalies nenaudai. Sutartis bei Sutarties priedas buvo parengti išimtinai atsakovės ir siejami su viešojo konkurso sąlygomis, kurioms ieškovė neturėjo įtakos.

21.6 . Teismai pažeidė proceso teisės normas, netinkamai paskirstydami įrodinėjimo našta ir vertindami byloje surinktus įrodymus (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 12 straipsnis, 17 straipsnis, 176 straipsnio 1 dalis, 185 straipsnis), kai konstatavo, jog ieškovė neįrodė, kad suvirinimo kaukė „LCD Expert 9/13 G GYS“, „AZO Ad blue“ rankinis rotacinis siurblys, galvučių rinkinys $\frac{1}{2}$ 29 d. PROXXON, galvučių rinkinys $\frac{1}{4}$ + $\frac{1}{2}$ HEX PROXXON, galvutė 36 mm $\frac{1}{2}$ PROXXON, kombinuotų raktų rinkinys 6–32 mm PROXXON, kombinuotas raktas 34 mm PROXXON, kombinuotas raktas 36 mm PROXXON, kombinuotas raktas 41 mm PROXXON, laužtuvai 600 mm RENNSTEIG (du vienetai), dėžė įrankiams, 23800 PARAT“, kirpimo replės „CoBolt KNIPEX“, vamzdinės replės „Cobra KNIPEX 250“ (du vienetai), vejamajovė „LB 155S (024)“, elektrinis pjūklas „Makita C3541A“, kirvis „FISKARS X21“, metaliniai kanistrai degalams 20 L (trys vienetai), kampinis šlifuočlis „DWT WS08-125T“, elektrinis galštuvas „HERVIN TOOLS BG-150“ buvo MBA įrenginių teritorijoje atsakovei perimant MBA įrenginių ir juos supančios teritorijos valdymą, atsakovė šio turto neišsaugojo ir jis pražuvo dėl atsakovės kaltės. Teismai, netinkamai tarp ginčo šalių paskirstydami įrodinėjimo našta, pažeidė [CPK](#) 17 straipsnyje įtvirtintą procesinio lygiateisiškumo principą bei nukrypo nuo šio principo turinį atskleidžiančios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2001). Sutartis buvo nutraukta nestandartiniu būdu, t. y. naktį slapta su trečiųjų asmenų pagalba atitveriant MBA įrenginių teritoriją ir tik po to informuojant apie Sutarties nutraukimą. Ieškovė neturėjo galimybės pateikti į MBA įrenginių teritoriją, nes atsakovė, atitverdama minėtą teritoriją, nebeįsileido ieškovės atstovų. Jeigu ieškovė apie Sutarties nutraukimą būtų buvusi tinkamai įspėta, ji būtų pasirūpinusi savo turtu. Be to, ieškovė, siekdama įrodyti, kad šis turtas MBA įrenginių teritorijos valdymo perėmimo momentu buvo šioje teritorijoje, pateikė visus įrodymus, kuriuos turėjo ir galėjo pateikti. MBA įrenginiai buvo eksploatuojami ilgą laiką tarp jų tinkamai eksploatuoti be aptariamo turto nebuvo galimybės. Teismai ieškovei išklė pernelg aukštą įrodinėjimo standartą, o reikalaudami įrodyti objektyvią tiesą, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-531-248/2018](#)). Ieškovei pateikus visus turimus įrodymus, pagrindžiančius, kad šis turtas atsakovei perimant MBA įrenginių teritorijos valdymą buvo joje, įrodinėjimo našta siekiant nustatyti, kokie konkrečiai daiktai buvo 2018 m. kovo 13 d. MBA įrenginių teritorijoje, turėjo būti perkeliama atsakovei. Tokią išvadą pagrindžia tai, kad įrodyti, kokie daiktai liko MBA įrenginių teritorijoje, yra lengviau atsakovei, o ne ieškovei.

21.7 . Teismai pažeidė [CPK 176 straipsnio](#) 1 dalies, 185 straipsnio normas bei nukrypo nuo šių normų turinį atskleidžiančios teismų praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-13/2013](#)). Byloje pateikti įrodymai pagrindžia šios nutarties 21.6 punkte nurodyto turto buvimą MBA įrenginių teritorijoje. Ieškovės pozicija šiuo klausimu buvo nuosekli nuo pat ginčo pradžios, tuo tarpu atsakovė neigė, jog šis turtas buvo MBA įrenginių teritorijoje, ir tai vėliau iš dalies buvo paneigta analizuojant bylos įrodymus, kai paaiškėjo, kad bent jau mikrobangų krosnelė bei stalas teritorijoje buvo. Be to, atsakovė buvo neapdairi ne tik daiktus inventorizuodama, bet taip pat ir jais rūpindamasi, nes atsakovė kai kuriuos daiktus išdalijo savo darbuotojams. Pirmąją daiktų inventorizaciją atsakovė atliko 2019 m. balandžio 10–11 d., t. y. praėjus daugiau nei metams nuo MBA įrenginių užvaldymo. Iš minėto inventorizacijos aprašo matyti, jog mikrobangų krosnelės „SMW3817 SENCOR 700W“, stalo atsakovė tinkamai neinventorizavo. Teismai antstolės 2018 m. kovo 16 d. atliktą faktinių aplinkybių konstatavimo protokolą turėjo vertinti kritiškai. Faktinių aplinkybių konstatavimo veiksmai buvo atlikti praėjus trims dienoms nuo MBA įrenginių teritorijos valdymo perėmimo, o per šį laiką aptariamas turtas galėjo būti pasisavinęs, paslėptas, išdalytas, be to, šis turtas inventorizuotas netinkamai. Liudytojas A. M. nurodė, jog minėtas turtas paprastai buvo laikomas pirmame MBA įrenginių aukšte esančioje patalpoje (sandėliuke), tačiau antstolė S. Ž., konstatuodama faktines aplinkybes, ten užėjusi nebuvo. Liudytojas P. Y. taip pat patvirtino, kad šis turtas buvo laikomas sandėliuke.

22. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:

22.1. Nepagrįsti kasacinio skundo argumentai, kad teismai netinkamai taikė [CK](#) 6.193 straipsnyje įtvirtintas sutarčių aiškinimo

taisykles bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, atskleidžiančios šių normų turinį. Šiuo atveju reikia atsižvelgti į Sutarties priedo 5.1, 20.3, 20.4, 20.5 punktus. Apeliacinės instancijos teismas, vadovaudamasis šalių ir liudytojų P. Y., A. M., V. A. paaiškinimais, pagrįstai nustatė, kad žaliavos perpylimo transporteriai 022 ir 023, trys priešgaisrinės žarnos „PYROTEX C52 60 BAR, du elektriniai siurbliai 1100 W, vandens siurblys „AP50B.50.08.A1.3.V“ buvo įrengti gamybos procese po to, kai 2016 m. kovo 31 d. pagrindiniai MBA įrenginiai jau buvo pradėti eksploatuoti. Žaliavos perpylimo transporteriai, siurbliai ir priešgaisrinės žarnos buvo naudojami tiesiogiai gamybos procese, siekiant sumažinti gamybos sąnaudas. Vertinant Sutarties nuostatas sistemai, Sutarties priedo 20.5 punkto nuostatos reiškia, kad įrenginiai, kurie buvo pagerinti siekiant modernizuoti ieškovės vykdomą ūkinę veiklą arba kurie šalinant įrenginių avarijas, sunaikinimus, sugadinimus, vagystes buvo pakeisti kitais įrenginiais (jų dalimis), turi būti neatlygintinai perduoti atsakovės nuosavybei kartu su įrenginiais.

22.2. Ieškovė kasaciniame skunde išdėstė argumentus, susijusius su žodžio „modernizuoti“ reikšme, tačiau nutyli, kad Sutarties priedo 20.5 punkte nurodoma apie įrenginių pagerinimus, kurie buvo atlikti modernizuojant įrenginius. Bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu ieškovė pripažino, kad žaliavos perpylimo transporteriai 022 ir 023 buvo įrengti gamybos procese jau po to, kai 2016 m. kovo 31 d. MBA įrenginiai buvo pradėti eksploatuoti, siekiant sumažinti išlaidas ir padidinti pelną. Ieškovė šią aplinkybę pripažino ir apeliaciniame skunde. Nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme buvo apklausti liudytojai P. Y., V. A. ir A. M., iš jų parodymų matyti, jog žaliavos perpylimo transporteriai buvo skirti jau naudojamiems įrenginiams pagerinti, turint tikslą juos modernizuoti (keisti pagal šių dienų reikalavimus, moderninti). Žodis „modernus“ (pranc. „moderne“ – naujusias, šiuolaikinis) reiškia: 1) atitinkantis šių dienų poreikius ir skonį, naujoviškas; 2) atitinkantis naujusias technikos pasiekimus (<https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Modernus>). Taigi, atsiradus būtinybei tobulinti atliekų rūšiavimo procesą, ieškovė įsigijo transporterius pagal Sutarties priedo 5.1 punktą ir juos funkciškai susiejo su jau esančiais įrenginiais, o šių pagerinimų klausimas apeliacinės instancijos teismo pagrįstai išspręstas pagal Sutarties priedo 20.5 punkto sąlygas.

22.3. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką vindikacinį reikalavimą privalo įrodyti ieškovas, todėl faktinį ieškinio pagrindą sudarančių aplinkybių – kad daiktus valdo atsakovė ir kad daiktai yra natūra – įrodinėjimo našta teko ieškovei. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai vertino byloje surinktus įrodymus.

22.4. Ieškovė nuo 2017 m. rugsėjo 27 d. buvo sustabdžiusi MBA įrenginių eksploatavimą. Atsakovė 2017 m. spalio 11 d. pranešimu informavo ieškovę, kad nuo 2017 m. lapkričio 9 d. vienašališkai, nesikreipdama į teismą, nutraukia Sutartį, jeigu ieškovė per 20 darbo dienų terminą nepašalins nurodytų pažeidimų. Kauno apygardos teismas 2017 m. lapkričio 8 d. priėmė nutartį, kuria tenkino ieškovės prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir uždraudė nutraukti Sutartį. Lietuvos apeliacinis teismas civilinėse bylose Nr. 2-299-178/2018 ir Nr. e2-265-178/2018 2018 m. kovo 8 d. priėmė nutartį, kuria patenkino atsakovės atskirąjį skundą ir atmetė ieškovės prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Pasibaigus atsakovės 2017 m. spalio 11 d. pranešime nurodytam 20 darbo dienų terminui pažeidimams pašalinti ir juo ieškovei nepašalinus, 2018 m. kovo 13 d. pranešimu ieškovė buvo informuota, kad 2013 m. spalio 9 d. Sutartis yra nutraukta. Atsakovė 2018 m. kovo 13 d. raštu pasiūlė ieškovei 2018 m. kovo 16 d. 9 val. atvykti perduoti sklypo, įrenginių ir patalpų, tačiau niekas iš ieškovės atstovų nurodytu laiku neatvyko. Taigi, ieškovei buvo žinoma galutinė Sutarties nutraukimo data, ji turėjo pakankamai laiko pasiruošti Sutarties nutraukimui ir MBA teritorijoje esančio turto inventorizavimui, be to, veikdama kaip atidus ir rūpestingas asmuo, ieškovė privalėjo atvykti nurodytą dieną ir perduoti sklypą, įrenginius bei patalpas, tačiau to nepadarė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl sutarčių aiškinimą reglamentuojančio [CK 6.193 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo nagrinėjamoje byloje

- Šioje byloje pareikštu ieškiniu ieškovė, be kita ko, prašė išreikauti iš atsakovės du elektrinius siurblius 1100 W, maks 240 l/min (250093), vandens siurbį „AP50B.50.08.A1.3.V (021)“, tris priešgaisrines žarnas „PYROTEX C52 60 BAR, du žaliavos perpylimo transporterius (022 ir 023).
- Byloje nustatyta, kad šalys 2013 m. spalio 9 d. sudarė Sutartį, pagal kurią ieškovė įsipareigojo suprojektuoti, pastatyti ir įrengti komunalinių atliekų MBA įrenginius ir juos tinkamai eksploatuoti dešimt metų. MBA įrenginiai pradėti eksploatuoti 2016 m. kovo 31 d. Sutartis atsakovės vienašališkai nutraukta nuo 2018 m. kovo 13 d. Nutraukus Sutartį daiktai, nurodyti šios nutarties 23 punkte, liko atsakovės perimtoje MBA įrenginių teritorijoje ir juos valdo atsakovė. Atsakovė atsisakė šių daiktų grąžinti ieškovei motyvuodama tuo, kad jie įrengti modernizuojant įrenginius ir todėl turi būti perduoti atsakovės nuosavybėn pagal Sutarties priedo 20.5 punktą. Ieškovė nesutinka su šiais atsakovės motyvais, teigdama, kad minėti daiktai pagal Sutarties priedo 5.1 punktą nuosavybės teise priklauso jai (ieškovei).
- Bylą nagrinėję teismai atmetė aptariamą ieškovės reikalavimą, nes nusprendė, kad nurodytų daiktų sumontavimas ir naudojimas yra tiesiogiai susijęs su MBA įrenginių modernizavimu, siekiant užtikrinti kokybišką ir atitinkantį Sutartyje nustatytus reikalavimus bei teisinius reikalavimus ūkinės veiklos vykdymui, todėl šie daiktai, remiantis Sutarties priedo 20.5 punktu, turi būti neatlygintinai perduoti atsakovės nuosavybėn kartu su įrenginiais. Teismai nustatė, kad ginčijami žaliavos perpylimo transporteriai buvo įrengti gamybos procese jau po to, kai 2016 m. kovo 31 d. MBA įrenginiai buvo pradėti eksploatuoti, siekiant sumažinti išlaidas ir padidinti pelną, buvo įdiegta naujausios technologijos įranga, o ginčijami elektriniai siurbliai, vandens siurblys ir priešgaisrinės žarnos buvo naudojami siekiant išsiurbti vandenį, susikaupusį gamybos procese.
- Kasaciniame skunde argumentuojama, kad teismai, išaiškindami, jog pirmiau nurodyti daiktai yra skirti MBA įrenginiams modernizuoti, netinkamai taikė [CK 6.193 straipsnį](#) bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, atskleidžiančios šio straipsnio turinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-365-403/2019](#)).

Ieškovė nurodo, kad atsakovės elgesys po Sutarties sudarymo, taip pat jos vienašališko nutraukimo rodo, kad tarp šalių buvo nusistovėjusi praktika pirmiau nurodytą turtą priskirti ieškovės lėšomis įsigyti papildomai įrangai, o ne turtui, kuris skirtas MBA įrenginiams modernizuoti; šalis Sutartyje nepateikęs sąvokos „modernizavimas“ reikšmės, teismai privalėjo vadovautis žodynuose egzistuojančiu modernizavimo sąvokos apibrėžimu, tačiau juo nesivadovavo; Sutarties priedo 20.5 punkto nuostata yra neaiški, todėl teismai turėjo vadovautis *contra proferentem* taisykle, kuri reiškia, kad neaiškios, dviprasmiškos sutarties sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios ar parengusios šalies nenaudai.

6. Vertinant šiuos kasacinio skundo argumentus pažymėtina, kad sandorio šalių valia ir jais priimtų įsipareigojimų apimtis nustatytinos pagal sutarčių aiškinimo taisykles. Sutaris aiškinama tada, kai kyla ją sudariusių šalių ginčas dėl sutarties galiojimo, jos rūšies, pobūdžio, sąlygų turinio, šalių teisių bei pareigų apimtys, sutarties pakeitimo, pasibaigimo ir pan.
7. Teisėjų kolegija pažymi, kad konkrečios sutarties turinio ir jos sąlygų išaiškinimas, sutartimi sulgytų šalių pareigų bei teisių nustatymas yra fakto klausimas, taigi vien atskirų ginčo šalių sudarytų sutarčių sąlygų vertinimas negalėtų būti kasacinio nagrinėjimo dalykas. Pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį kasacinis teismas fakto klausimų nenagrinėja, tačiau, atsižvelgdamas į kasacinio skundo argumentus, patikrina, kaip žemesnės instancijos teismas laikėsi sutarčių aiškinimo taisyklių (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2008; 2018 m. vasario 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-51-701/2018 48 punktą; 2020 m. balandžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-421/2020 22 punktą; kt.).
8. Kasacinio teismo praktikoje sutarčių aiškinimo klausimu yra nurodyta, kad kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas konkrečių atvejų reikšmingas aplinkybes. Sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesažiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Tačiau toks sutarties aiškinimo būdas ne visada leidžia tiksliai įvertinti sutarties turinį ir nustatyti bendrą subjektyvią kontrahentų valią sukurti atitinkamus įsipareigojimus. Sutarties šalių ketinimus lemia kiekvienos iš šalių individualios savybės ir poreikiai, taigi šalių ketinimai gali nesutapti. Be to, kilus sutarties šalių ginčui, teisme gali nepavykti nustatyti tikrųjų šalių ketinimų, ypač jei sandorio šalys laikosi priešingų pozicijų, skirtingai interpretuoja sudarant sutartį buvusią jų valią ar ją įskreipia, nesutaria dėl sutarties tikslų ar turinio. Todėl tais atvejais, kai šalys skirtingai aiškina savo ketinimus pagal sutartį ir kai neįmanoma jų nustatyti taikant subjektyvų (šalių tikrųjų ketinimų) sutarties aiškinimo būdą, prioritetas teiktinas pažodiniam sutarties teksto aiškinimui (lingvistiniam aiškinimui), kaip objektyviausiai atspindinčiam tikrąją šalių valią dėl priimtų įsipareigojimų turinio. Subjektyvusis sutarties aiškinimo metodas ir teksto lingvistinis aiškinimas sudaro darnią sutarčių aiškinimo metodų sistemą, kuria remiantis nustatomas šalių valios turinys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-130-695/2018 23 punktą; 2019 m. balandžio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-109-611/2019 30, 31 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2020 m. balandžio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-100-823/2020 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
9. Kasacinio teismo praktikoje taip pat konstatuota, kad sutarties šalių subjektyviais ketinimais nustatant sutarties turinį galima vadovautis tik jeigu abi šalys sutaria dėl sutarties teksto prasmės. Šalių tikrųjų ketinimų nustatymas yra praktiškai neįmanomas, kai tarp šalių yra ginčas dėl tikrosios sutarties teksto prasmės ir kai šalys skirtingai interpretuoja sutarties tekstą, tokiais atvejais taikytinas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas – jeigu šalių tikrųjų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiais pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiški šalims protingi asmenys, t. y. taikoma sisteminei-lingvistinė sutarties teksto analizė. Kitas subjektyvaus sutarties aiškinimo metodo kriterijus yra šalių elgesys po sutarties sudarymo: pats sutarties vykdymas, jos netinkamas vykdymas, šalių reiskiami reikalavimai viena kitai, pretenzijos, pranešimai apie vykdymo trūkumus, įvykdymo priėmimas, atsisakymas priimti įvykdymą ir pan. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šalių elgesys po sutarties sudarymo vis dėlto negali rodyti tikrosios šalių valios ir net gali būti priešingas tam, ko šalys siekė sudarydamos sutartį, tačiau vis dėlto jis tam tikrais atvejais gali leisti įžvelgti tai, ko šalys siekė sudarydamos sutartį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-365-403/2019, 28, 31 punktai).
10. Šalių sudarytos Sutaries priedo 5.1 punkte nustatyta, kad operatorius (ieškovė) savo jėgomis, rizika ir sąskaita privalo pasirūpinti bet kokia papildoma įranga, mechanizmais, prietaisais, įrankiais ir kitomis priemonėmis ar daiktais, reikalingais MBA įrenginiams eksploatuoti, prižiūrėti bei kitiems jo pagal Sutartį priimtiems įsipareigojimams vykdyti; tokia papildoma įranga, mechanizmai, prietaisai, įrankiai ir kitos priemonės nuosavybės teise priklauso operatoriui, negali būti įskaičiuojami į pasiūlymo vertę ir turi būti įsigyti operatoriaus lėšomis.
11. Sutaries priedo 20.5 punkte nurodyta, kad visi įrenginių pagerinimai, kurie buvo atlikti modernizuojant įrenginius siekiant užtikrinti kokybišką ir atitinkantį Sutartyje nustatytus reikalavimus bei teisinius reikalavimus ūkinės veiklos vykdymą arba šalinant įrenginių avarijas, sunaikinimus, sugadinimus ar pakeičiant sunaikintus, dingusius ar pavogtus įrenginius ir (ar) jų dalis, turi būti neatlygintinai perduoti užsakovo nuosavybei kartu su įrenginiais. Operatorius įsipareigoja kartu užsakovui perduoti ir visus dokumentus, susijusius su įrenginiais ir (ar) jų pagerinimais.
12. Teisėjų kolegijos vertinimu, pagal nagrinėjamos bylos duomenis subjektyviuoju metodu, vadovaujantis CK 6.193 straipsnio 5 dalyje nustatytais kriterijais, šalių konsensuso dėl ginčijamų Sutaries sąlygų turinio, šalių teisių bei pareigų apimtys neįmanoma nustatyti. Ieškovės kasaciniame skunde akcentuojamas atsakovės elgesys po Sutaries sudarymo ir po Sutaries nutraukimo, beje, apeliaciniame skunde ieškovė tokiomis aplinkybėmis ir argumentais nesirėmė, teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į faktinius bylos duomenis, vertintinas kaip neteikiantis pakankamo pagrindo ginčijamas Sutaries sąlygas aiškinti remiantis atsakovės elgesio kriterijumi. Dėl to prioritetas teiktinas objektyviam sutarties aiškinimo metodui, t. y. sisteminei-lingvistinei sutarties sąlygų analizei, ir jos sąlygos aiškinamos taip, kaip jas aiškintų tokios pat aplinkybėmis analogiški šalims protingi asmenys.
13. Šalių ginčas dėl šios nutarties 23 punkte nurodytų daiktų dalies yra kilęs dėl Sutaries sąlygų turinio, šalių teisių bei pareigų apimtys. Iš esmės ginčas kilęs dėl Sutaries priedo 5.1 ir 20.5 punktų taikymo srities, t. y. ar aptariamieji daiktai patenka į Sutaries priedo 5.1 punkto taikymo sritį ar į 20.5 punkto taikymo sritį, kitaip tariant, ar jie: 1) kvalifikuotini kaip daiktai, reikalingi MBA įrenginiams eksploatuoti, prižiūrėti bei kitiems operatoriaus (ieškovės) pagal Sutartį priimtiems įsipareigojimams vykdyti; 2) ar kvalifikuotini kaip įrenginių pagerinimai, kurie buvo atlikti modernizuojant įrenginius siekiant užtikrinti kokybišką ir atitinkantį Sutartyje nustatytus reikalavimus bei teisinius reikalavimus ūkinės veiklos vykdymą arba šalinant įrenginių avarijas, sunaikinimus, sugadinimus ar pakeičiant sunaikintus, dingusius ar pavogtus įrenginius ir (ar) jų dalis.
14. Pažymėtina, kad, pagal Sutaries priedo 20.3 punktą, pasibaigus Sutaries terminui ieškovė įsipareigojo per 10 dienų perduoti atsakovei įrenginius pilnos komplektacijos, atsižvelgdama į saugumo bei aplinkos apsaugos reikalavimus, normalų nusidėvėjimą ir vadovaudamasi Sutaries nuostatomis. Sutaries priedo 20.4 punkte nustatyta, kad šio straipsnio prasme sąvoka „pilna komplektacija“ reiškia būklę, kurioje įrengimai buvo prižiūrimi operatoriaus, kuris veikė kaip rūpestingas ir apdairus operatorius, t. y. asmuo, kuris išnaudojo tą savo profesionalumo laipsnį, kurį pagrįstai bei įprastai išlaiko kiekvienas rūpestingas bei patyręs panašaus pobūdžio veikla užsiimantis operatorius, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, įskaitant techninius reikalavimus, ankstesnį įrenginių naudojimą, gamintojo rekomendacijas ir įrenginių vidutinį ištarnavimo laiką bei atitinkamą nusidėvėjimo lygį.
15. Kaip teisingai nurodoma kasaciniame skunde, Sutartyje ir Sutaries priede nėra pateikta Sutaries priedo 20.5 punkte vartojamos sąvokos „modernizuojant“ apibrėžties. Žodis „modernizuoti“ „Lietuvių kalbos žodyne“ aiškinamas kaip reiškiantis: keisti pagal šių dienų reikalavimus ir skonį; atnaujinti (įrenginius ir pan.) (<http://www.lkz.lt/?zodis=modernizuoti&lns=-1&les=-1&id=19067700000>). „Tarptautinių žodžių žodyne“ šis žodis aiškinamas kaip reiškiantis: 1) keisti pagal šių dienų reikalavimus ir skonį; 2) senus pram. įrengimus pakeisti naujais, našesniais (<https://www.terminai.lt/?s=modernizuoti&submit.x=0&submit.y=0>). „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ aptariamas žodis aiškinamas kaip reiškiantis: 1) keisti pagal šių dienų reikalavimus ir skonį, moderninti; 2) senus įrenginius pakeisti naujais, našesniais, moderninti (<http://liks.lki.lt/dabartinis>). Taigi, teisėjų kolegijos vertinimu, šiai bylai išspręsti aktuali Sutaries priedo 20.5 punkte vartojama sąvoka „modernizuojant“ aiškintina kaip reiškianti įrenginių kokybinį keitimą, kokybinį modifikavimą pagal naujai atsiradusias sąlygas ir reikalavimus.
16. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į teismų nustatytą aptariamų ginčijamų daiktų naudojimo MBA įrenginiuose paskirtį ir tikslą, jų ryšį ir

sąveiką su MBA įrenginiais, įtaką tinkamai MBA veiklai, nusprendžia, kad šią bylą nagrinėję teismai, padarydami išvadą, jog aptariamai ginčijami daiktai patenka į Sutarties priedo 5.1 punkto taikymo sritį, nes kvalifikuotini kaip įrenginių pagerinimai, kurie buvo atlikti modernizuojant įrenginius siekiant užtikrinti kokybišką ir atitinkantį Sutartyje nustatytus reikalavimus bei teisinius reikalavimus ūkinės veiklos vykdymą, tinkamai aiškino šalių sudarytą Sutartį.

17. Teisėjų kolegija kaip nepagrįstą vertina kasacinio skundo argumentą, kuriuo teigiama, kad teismai, Sutarties priedo 20.5 punkto nuostatai esant neaiškiai, turėjo vadovautis *contra proferentem* taisykle, kuri reiškia, kad neaiškos, dviprasmiškos sutarties sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios ar parengusios šalies nenaudai. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad [CK 6.193 straipsnio 4 dalies taisyklė](#) (lot. *contra proferentem*) yra subsidiari sutarčių aiškinimo taisyklė. Ji taikoma, kai nepasisieka išaiškinti sutarties, vadovaujantis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, nustatytomis [CK 6.193 straipsnio](#) 1–3 dalyse (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-274-706/2016](#)). Nagrinėjamu atveju ieškovės nurodytų sutarties sąlygų prasmei atskleisti teismams pakako [CK 6.193 straipsnio](#) 1–3 dalyse įtvirtintų taisyklių.
18. Taip pat kaip nepagrįstas vertintinas ir kasacinio skundo argumentas, kuriuo teigiama, kad bylą nagrinėję teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-365-403/2019](#) pateiktų išaiškinimų, nes, teisėjų kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nėra pagrindžiama, jog šiuo atveju teismai nukrypo nuo nurodytos kasacinio teismo praktikos.
19. Remdamasi nurodytais argumentais teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmeta kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad teismai netinkamai taikė [CK 6.193 straipsnį](#) bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Dėl įrodinėjimo pareigos ir įrodymų vertinimo

20. Civiliniame procese galiojantis rungimosi principas lemia tai, kad įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotoms šalims ([CPK 12, 178 straipsniai](#)). Įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir vertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja ([CPK 176 straipsnio](#) 1 dalis).
21. Pagal [CPK 12 ir 178 straipsnius](#) šalys privalo įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis (faktais), kurių nereikia įrodinėti ([CPK 182 straipsnis](#)). Įrodinėti turinčias reikšmės civilinėje byloje aplinkybes (įrodinėjimo dalyką) yra šalių ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų ir teisė, ir pareiga. Šias teises ir pareigas minėti asmenys įgyvendina nurodydami teisškai reikšmingas aplinkybes, rinkdami ir pateikdami teismui įrodymus bei dalyvaudami juos tiriant ir vertinant. Neįvykdžius įrodinėjimo pareigų arba netinkamai jas įvykdžius, įrodinėjimo subjektui (dažniausiai proceso šaliai) gali atsirasti neigiamų padarinių – teismas gali atitinkamas įrodinėtas aplinkybes pripažinti neįrodytomis (neegzistavusiomis) ir, tuo remdamasis, priimti procesinį sprendimą išspręsti ginčą iš esmės.
22. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad tinkamo įrodinėjimo proceso užtikrinimas yra neatskiriamas nuo tinkamo įrodinėjimo naštos paskirstymo. Rungtyniško proceso esmė yra ta, kad įrodinėja ta šalis, kuri teigia. Ši principinė nuostata yra įtvirtinta tiek [CPK 12](#) straipsnyje, kuris reglamentuoja rungimosi principą, tiek [CPK 178](#) straipsnyje, kuris apibrėžia įrodinėjimo pareigą. Abiejų šių proceso teisės normų turinys yra iš esmės tapatus: šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, nebent yra remiamasi aplinkybėmis, kurių civilinio proceso įstatymo nustatyta tvarka nereikia įrodinėti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 23 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-201-695/2018](#) 61 punktą).
23. Pagal kasacinio teismo formuojamą teismų praktiką [CPK 178](#) straipsnio normoje nustatyta bendroji įrodinėjimo pareiga, kuri tenka tam asmeniui, kuris teigia, o ne tam, kuris neigia, t. y. ieškovas privalo įrodyti jo teisę sukuriančius faktus, tačiau neturi įrodinėti tą teisę paneigiančių faktų – tokius faktus, atsikirsdamas į ieškini, turi įrodyti atsakovas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-546/2011](#) ir joje nurodyta praktika). Yra skiriami du įrodinėjimo pareigos aspektai. Pirmą, įrodinėjimo pareigą reiškia šalies pareigą nurodyti tam tikrus faktus arba teigti juos esant, antra – pateikti įrodymus, patvirtinančius jos nurodytus faktus. Šaliai neįrodžius aplinkybių, kuriomis ji remiasi, teismas gali pripažinti jas neįrodytomis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 14 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-176/2010](#)).
24. Kasacinio teismo konstatuota, kad įrodinėjimo pareiga nėra beribė – asmuo negali būti įpareigotas įrodyti tokias faktines aplinkybes, kurių jis objektyviai negali įrodyti (lot. *probatio diabolica*) arba kurių įrodinėjimas yra maksimaliai apsunkintas, be to, asmeniui negali būti priskirta neproporcingai didelės apimties įrodinėjimo našta. Priešingas aiškinimas suponuotų asmens teisės į teisingą teismą paneigimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-236-969/2019](#) 107 punktą; 2019 m. lapkričio 27 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-359-701/2019](#) 40 punktą).
25. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus ieškovas, reikšdamas vindikacinį reikalavimą, privalo įrodyti šias faktinį ieškinio pagrindą sudarančias aplinkybes: 1) ieškovas turėjo ir turi nuosavybės (valdymo) teisę į daiktą ieškinio pareiškimo momentu ir iki daiktą neteisėtai užvaldant atsakovui, iš kurio reikalaujama grąžinti daiktą; 2) savininkas daikto valdymo teisę prarado be savo valios; 3) daiktą valdo atsakovas; 4) daiktą atsakovas valdo neteisėtai; 6) daiktas yra natūra; 7) bylos šalių nesiejo ir nesieja prievoliniai santykiai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-44/2009](#); 2015 m. gegužės 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#); 2017 m. gruodžio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-460-690/2017](#) 19 punktą; 2020 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-174/695/2020](#) 25 punktą).
26. Įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių civilinio proceso teisės normų ([CPK 176, 185 straipsniai](#)) aiškinimo ir taikymo praktika suformuota ir išplėta daugelyje kasacinio teismo nutarčių. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad: įrodymų vertinimas pagal [CPK 185 straipsnį](#) reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais; faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo; teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą; išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis; teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą nereikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-13/2013](#); 2019 m. balandžio 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121-421/2019](#) 40 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Civiliniame procese nereikalaujama nustatyti objektyviąją tiesą, t. y. teismo įsitikinimas dėl faktinių aplinkybių, sudarančių bylos nagrinėjimo (ginčo) dalyką, egzistavimo ar neegzistavimo neturi būti absoliutus. Todėl įrodinėjimo standartas, atsižvelgiant į civiliniame procese reikalaujamo teismo įsitikinimo laipsnį, taip pat neturi būti subabsoliutintas, t. y. pernelyg aukštai iškeltas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-351-248/2018](#) 23 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

27. Šioje byloje, ieškovei pareiškus vindikacinį ieškinį, apeliacinės instancijos teismas dėl įrodinėjimo pareigos tarp šalių paskirstymo sprendė atsižvelgdamas į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-44/2009](#); 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#)) pateiktus išaiškinimus ir konstatavo, kad pagal kasacinio teismo praktiką vindikacinį reikalavimą privalo įrodyti ieškovas, todėl faktinį ieškimo pagrindą sudarančių aplinkybių – kad daiktus valdo atsakovė ir kad daiktai yra natūra – įrodinėjimo našta teko ieškovei.
28. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad teismai, netinkamai paskirstydami įrodinėjimo našta ir vertindami byloje surinktus įrodymus, pažeidė [CPK 12](#), [17](#) straipsnius, [176](#) straipsnio 1 dalį, [185](#) straipsnį, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, kai konstatavo, jog ieškovė neįrodė, kad suvirinimo kaukė „LCDEXpert 9/13 G GYS“, „AZOAd blue“ rankinis rotacinis siurblys, galvučių rinkinys 1/2 29 d. PROXXON, galvučių rinkinys 1/4 + 1/2 HEX PROXXON, galvutė 36 mm 1/2 PROXXON, kombinuotų raktų rinkinys 6–32 mm PROXXON, kombinuotas raktas 34 mm PROXXON, kombinuotas raktas 36 mm PROXXON, kombinuotas raktas 41 mm PROXXON, laužtuvai 600 mm RENNSTEIG (du vienetai), dėžė įrankiams 23800 PARAT“, kirpimo replės „CoBolt KNIPEX“, vanzdinės replės „Cobra KNIPEX 250“ (du vienetai), vejapjovė „LB 155S (024)“, elektrinis pjūklas „Makita C3541A“, kirvis „FISKARS X21“, metaliniai kanistrai degalams 20 L (trys vienetai), kampinis šliuoklis „DWT WS08-125T“, elektrinis galastuvas „HERVIN TOOLS BG-150“ buvo MBA įrenginių teritorijoje atsakovei perimant MBA įrenginių ir juos supančios teritorijos valdymą atsakovė šio turto neišsaugojo ir šis pražuvo dėl atsakovės kaltės.
29. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad teismai, netinkamai tarp ginčo šalių paskirstydami įrodinėjimo našta, pažeidė [CPK 17](#) straipsnyje įtvirtintą procesinio lygiateisiškumo principą bei nukrypo nuo šio principo turinį atskleidžiančios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2001).
30. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus vertina kaip nepagrįstus.
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. balandžio 4 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2001 konstatuota, kad paskirstant įrodinėjimo pareigą būtina užtikrinti šalių procesinį lygiateisiškumą, t. y. sudaryti vienodas procesines galimybes abiem šalims įrodyti savo reikalavimus. Taikant šį civilinio proceso principą įrodinėjimo pareiga tarp šalių paskirstoma vadovaujantis įrodinėjimo taisyklėmis, kurias formuluoja įstatymas, teisės doktrina, teismų praktika. Viena iš tokių taisyklių nustato, kad vieną ar kitą faktą turi įrodyti ta šalis, kuriai tą padaryti yra lengviau, nes ji turi ar gali lengviau nei kita šalis gauti atitinkamus įrodymus.
32. Teisėjų kolegijos vertinimu, kasacinio teismo praktikoje suformuluotos taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos, pareiškus vindikacinį ieškinį, paskirstymo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-44/2009](#); 2015 m. gegužės 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#); 2017 m. gruodžio 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-460-690/2017 19 punktą; 2020 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-174/695/2020 25 punktą) užtikrina šalių procesinį lygiateisiškumą, t. y. sudaro vienodas procesines galimybes abiem šalims įrodyti savo reikalavimus. Jos (taisyklės) atitinka ir pirmiau nurodytą kasacinio teismo praktiką dėl bendrosios įrodinėjimo pareigos, pagal kurią įrodinėjimo pareiga tenka tam asmeniui, kuris teigia, o ne tam, kuris neigia. Teisėjų kolegijos vertinimu, įrodinėjimo dėl vindikuojamų daiktų (ne)buvimo pas atsakovę natūra ir pastarosios tų daiktų (ne)valdymo pareigos atsakovei nustatymas, t. y. reikalavimas, kad atsakovė įrodytų, jog ji nevaldo ieškovės prašomų išreikalauti daiktų, iš esmės reikštų reikalavimą įrodyti tą, ko atsakovė objektyviai negali įrodyti, todėl toks aptariamų faktinių aplinkybių įrodinėjimo naštos paskirstymas būtų nepagrįstas ir prieštarautų pirmiau nurodytoms taisyklėms, apibrėžiančioms įrodinėjimo pareigos ribas.
33. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismas dėl ieškovės ginčijamo įrodinėjimo pareigos paskirstymo nusprendė vadovaudamasis teismų precedentais, t. y. kasacinio teismo nutartyse pateiktais teisės aiškinimo ir taikymo išaiškinimais. Teismų precedentų reikšmė atskleista tiek Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, tiek ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 24 d. nutarime byloje Nr. 26/07 yra nurodęs, kad teismų precedentai yra teisės šaltiniai – *authoritate rationis*; rėmimasis precedentais yra vienodos (nuoseklos, neprieštaringos) teismų praktikos, kartu ir Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo, įgyvendinimo sąlyga. Kasacinis teismas nuosekliai pabrėžia teismų pareigą laikytis savo pačių ar aukštesnės instancijos teismų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose sukurtų precedentų, taip užtikrinant teismų praktikos nuoseklumą ir nuspėjamumą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-286-313/2019 35 punktą). Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-362-701/2017, 22 punktas ir joje nurodyta teismų praktika). Ieškovė, nors ir žinant, kad apeliacinės instancijos teismas dėl jos ginčijamo įrodinėjimo pareigos paskirstymo sprendė vadovaudamasis teismų precedentais, kasaciniame skunde teigdamą, kad teismas netinkamai paskirstė įrodinėjimo pareigą, skunde kaip kasacijos pagrindą nesiremia tuo, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai rėmėsi teismų precedentais. Teisėjų kolegija neturi pagrindo daryti išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas aptariamu aspektu netinkamai rėmėsi teismų precedentais.
34. Ieškovė, kasaciniame skunde teigdamą apie netikėtą Sutarties nutraukimą ir dėl to nedisponavimą galimybe surinkti įrodymus apie šioje byloje pareikštu ieškiniu prašomų išreikalauti daiktų buyimą MBA įrenginių teritorijoje, kelia fakto klausimą, kurio nagrinėjimas nėra kasacinio teismo kompetencija ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Šiais ieškovo nurodomais aspektais tik pažymėtina, kad, kaip matyti iš šioje byloje teismų nustatytų aplinkybių ir teismų informacinės sistemos LITEKO duomenų bei teismo atsiliepime į kasacinį skundą, ieškovė veiklą MBA įrenginių teritorijoje nutraukė nuo 2017 m. spalio mėnesio, atsakovė 2017 m. spalio 11 d. išsiuntė ieškovei pranešimą dėl vienašališko Sutarties nutraukimo prieš terminą, ieškovei kreipusis į teismą, Kauno apygardos teismas 2017 m. lapkričio 8 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2865-343/2017](#) tenkino ieškovės prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir uždraudė nutraukti Sutartį, Lietuvos apeliacinis teismas civilinėse bylose Nr. 2-299-178/2018 ir [Nr. e2-265-178/2018](#) 2018 m. kovo 8 d. priėmė nutartį, kuria patenkino atsakovės atskirąjį skundą ir atmetė ieškovės prašymą taikyti laikinas apsaugos priemones, 2018 m. kovo 13 d. pranešimu ieškovė buvo informuota, kad Sutartis nutraukta.
35. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad teismai jai iškėlė pernelyg aukštą įrodinėjimo standartą, o reikalaudami įrodyti objektyvią tiesą, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-531-248/2018](#)).
36. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus taip pat vertina kaip nepagrįstus. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas apskųstoje nutartyje nurodė, jog sutiktina su apeliacinio skundo argumentais, kad, kai kyla tam tikrų neaiškumų ir nėra galimybės surinkti įrodymus tokia apimtimi, kuri be menkiausios abejonės pagrįstų vienos iš ginčo šalių teigimus, reikia taikyti tikimybių teoriją ir įvertinti, kurios iš šalių pateikti įrodymai leidžia teigti, jog jos pozicija yra labiau tikėtina. Tokiu būdu apeliacinės instancijos teismas išreiškė savo poziciją dėl nagrinėjamoje byloje taikytino įrodinėjimo standarto bei nustatytinos būtent materialiosios, o ne objektyviosios tiesos, ir, teisėjų kolegijos vertinimu, tokios pozicijos laikėsi priimdamas apskųstą nutartį. Tai patvirtina ir apskųstoje nutartyje teismo tiesiogiai nurodyti svarstymai dėl įrodinėjimo dalyką įeinančių faktinių aplinkybių (ne)buvimo. Teisėjų kolegija, įvertinusi apeliacinės instancijos teismo atliktą įrodymų vertinimą, argumentus, kuriais grindžiamos teismo išvados dėl faktinių bylos aplinkybių (ne)buvimo, nusprendžia, kad kasacinio skundo argumentai nepagrindžia teiginio, jog apeliacinės instancijos teismas ieškovei šioje byloje iškėlė pernelyg aukštą įrodinėjimo standartą ir reikalavo įrodyti objektyviąją tiesą.
37. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad teismai pažeidė [CPK 176 straipsnio](#) 1 dalies, [185](#) straipsnio normas bei nukrypo nuo šių normų turinį atskleidžiančios teismų praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-](#)

[13/2013](#)). Ieškovės teigimu, byloje pateikti įrodymai pagrindžia šios nutarties 49 punkte nurodyto turto buvimą MBA įrenginių teritorijoje; atsakovės pozicija dėl prašomo išreikalauti turto buvimą MBA įrenginių teritorijoje nebuvo nuosekli, nes vėliau paaiškėjo, kad prašomi išreikalauti mikrobangų krosnelė ir stalai teritorijoje buvo; pirmąją daiktų inventORIZACIJĄ atsakovė atliko 2019 m. balandžio 10–11 d., t. y. praėjus daugiau nei metams nuo MBA įrenginių užvaldymo, tačiau prašomų išreikalauti mikrobangų krosnelės ir stalo nesugebėjo tinkamai inventORIZuoti; antstolės 2018 m. kovo 16 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolą teismai turėjo vertinti kritiškai, nes faktinių aplinkybių konstatavimo veiksmai buvo atlikti praėjus trims dienoms nuo MBA įrenginių teritorijos valdymo perėmimo; liudytojai A. M. ir P. Y. parodė, jog aptariamas turtas buvo laikomas sandėliuke.

38. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje teismai išvadas, kad šios nutarties 49 punkte nurodyto turto atsakovė neužvaldė ir nevaldo, padarė įvertinę visus byloje surinktus įrodymus, iš jų visumos. Vertindami įrodymus teismai sprendė dėl byloje surinktų faktinių duomenų sąsajumo, leistinumą, tarpusavio ryšio, patikimumą, įrodomosios reikšmės, pakankamumo įrodinėjimo dalyko faktams nustatyti. Kasaciniame skunde nurodomos su mikrobangų krosnele ir stalu, jų inventORIZAVIMU susijusios aplinkybės nevertintinos kaip teikusių teismams pagrindą visų byloje surinktų įrodymų kontekste pripažinti faktą, kad šios nutarties 49 punkte nurodytas turtas buvo/yra valdomas atsakovės. Spręstina, kad antstolės 2018 m. kovo 16 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolą teismai tinkamai vertino pagal jame užfiksuotus faktinius duomenis kaip įrodymą, kad antstolei 2018 m. kovo 16 d. atliekant faktinių aplinkybių konstatavimą jos apžiūrėtose patalpose nebuvo užfiksuotas šios nutarties 49 punkte nurodytas turtas. Kasaciniame skunde akcentuojami liudytojų A. M., P. Y. parodymai teismų įvertinti. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamoje byloje teismų nustatytos bylos aplinkybės atitinka byloje surinktus faktinius duomenis, įvertintus laikantis įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių ([CPK 176, 177, 185 straipsniai](#)), o padarytos išvados, kad ieškovė neįrodė, jog šios nutarties 49 punkte nurodytas turtas buvo MBA įrenginių teritorijoje atsakovei perinant MBA įrenginių ir juos supančios teritorijos valdymą, atsakovė šio turto neišsaugojo ir šis pražuvo dėl atsakovės kaltės, yra pagrįstos byloje esančių įrodymų viseto analize ir įvertinimu pagal pirmiau nurodytus įstatymo reikalavimus ir teismų praktikoje suformuluotas įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles. Kasacinio skundo argumentai, kuriais teigiama, kad šią bylą nagrinėję teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 13 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-13/2013](#) pateiktų išaiškinimų, atskleidžiančių [CPK 176 straipsnio](#) 1 dalies ir 185 straipsnio turinį, vertintini kaip nepagrindžiantys tokio teiginio. Dėl to teisėjų kolegija kaip nepagrįstas atmets kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad teismai pažeidė [CPK 176 straipsnio](#) 1 dalies, 185 straipsnio normas bei nukrypo nuo šių normų turinį atskleidžiančios teismų praktikos.
39. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi apskųstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, konstatuoja, kad pagrindo ją naikinti ar pakeisti kasacinio skundo argumentais nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

40. Kasacinio skundo netenkinant, ieškovės kasaciniame teisme patirtos išlaidos jai neatlygintinos ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
41. Kasaciniame teisme nepatirta išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. sausio 27 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Antanas Simniškis

Vincas Verseckas